

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: **Etická reflexe práce sociálního pracovníka s pečujícími osobami dětí s postižením**

Autorka práce: Bc. Nicol Němcová

Obor studia: Etika v sociální práci

Předložená práce spadá do oboru studia a splňuje základní požadavky na tento typ závěrečné práce. Z hlediska grafického je zpracována poměrně pečlivě a čtenář se může snadno orientovat v textu. Ocenění dalších kvalit práce ponechám na vedoucím práce a jako oponent se pokusím vystihnout slabiny práce.

Co se týká gramatiky, text je bez většího počtu pochybení, chyby se vyskytují ojediněle, kupříkladu „...etická témata vyplývají“ (s. 27), nebo „...pečující osoby [jsou]... závislí“ (s. 28) či „...[rodiny] své děti ušetřily pohledům či narážkám na jejich rozdílnost.“ (s. 34). Poslední typ gramatické chyby současně ukazuje, že se ne vždy autorce podařilo formulovat myšlenky stylisticky adekvátně, viz např. věta: „Vnímám to jako dogma, že se možná jde více po pomoci pro pečující osoby, které mají za práci nesmírně náročnou péči o své dítě.“ (s. 39). Co se týká poznámek pod čarou, určitě není nutné, aby při druhém a dalším odkazování na tentýž zdroj, byly uvedeny kompletně všechny identifikační údaje, včetně ISBN, viz např. pozn. 65, 73 etc.

Co se týká formální stránky práce, autorka si stanovila cíl (s. 6 a 57), který naplnila v rámci více méně adekvátního postupu, takže struktura práce je přehledná. Autorce se podařilo pracovat již od první kapitoly s informacemi, které získala v rámci výzkumné kvalitativní sondy; té se věnuje v poslední, páté kapitole. Eticky stěžejní je předchozí, čtvrtá kapitola, v níž se věnuje etické reflexi informací, jež získala jednak výzkumnou sondou, jednak také vlastními zkušenostmi. Čtenář získá velmi dobré porozumění dané oblasti sociální práce a je znát, že autorka se orientuje nejen teoreticky, nýbrž i prakticky. I když má tedy text, především v prvních třech kapitolách, spíše charakter kompilace, nejedná se o kompilaci nepromyšlenou.

Co se týká obsahu, lze stručně shrnout, že se jedná o etickou reflexi, jak autorka sama svou práci nazývá (s. 57). Za největší slabinu práce ovšem v této souvislosti považuji skutečnost, že se na mnoha místech nejedná o reflexi propracovanější, kritičtější (ve smyslu: lépe rozlišující) a více argumentačně podloženou. Pokusím se to vystihnout v následujících bodech, ve kterých rovněž pokládám autorce otázky ohledně konkrétních pasáží (tyto otázky jí mohou sloužit jako vodítko při obhajobě):

- V části 4.1 autorka uvádí, že nejde o popisování (českého) etického kodexu (z roku 2006), nýbrž o aplikaci tohoto kodexu do praxe podle jejích vlastních zkušeností. V této souvislosti dále píše o (svých) dvou etických dilematech. První dilema následně formuluje s pomocí celé řady otázek (srov. s. 28), jež ale nijak jasně neukazují, že by se jednalo o skutečné dilema. Autorka líčí (zdánlivou) dilematickosti jako souběh dvou přístupů: zaprvé nedělat pro klienty nic nad sjednaný rámec, zadruhé realizovat aktivity nad rámec. Opravdu tento typ rozvahy ústí do dilematu? Proč? Co byste odpověděla na námitku, že o skutečné dilema nejde, neboť zde existují také ještě další možnosti, než jen ony dvě, z nichž ani jedna podle mého úsudku není v daném kontextu nevyhnutelná, tj. nejsem ani nucen nedělat nic, ani dělat za klienta vše; srov. s. 29
- Podobně nejasné a nevyargumentované je autorčino líčení „ústředního dilematu“ (v části 4.2), jež má vyplývat ze vztahu sociálního pracovníka a klienta, ale také ze vztahu „sociálního pracovníka k sobě samému“ (s. 31). Autorka se v tomto kontextu odvolává na převzaté myšlenky (srov. pozn. 89): „Z výše uvedeného se přikláníme k prvnímu příkladu, a tedy etickému dilematu, kdy se může jednat o převzetí iniciativy v posuzování potřeb klienta.“ (s. 31). Skutečně se jedná o dilema? Proč? Autorka ani zde nic jasně nevysvětluje. Navíc se jedná o modelový příklad. Ne vše, co je podle modelové situace dilematické, musí být nutně dilematické i v konkrétní situaci, která více či méně modelu odpovídá.

Uvedená líčení dilematickosti jsou také v kontrastu s autorčíným tvrzením v závěru, že v odpovědích od respondentů žádná etická dilemata či problémy neidentifikovala (srov. s. 57). Není to indicie, že by se termín „dilema“ neměl používat ukvapeně a nezdůvodněně?

- V části 4.3.1 autorka používá obrazné vyjádření: „Důstojnost pečujících osob“ je křehká jako skleněná koule, „která spadne a rozbije se...“ (s. 33). O jaký typ důstojnosti se jedná? O inherentní, nebo jiný? Je tento přírůbek opravdu výstižný?
- Autorka v posledním odstavci své práce zakončuje: „Reflexe identifikovaných etických témat pomohla nahlédnout do možných pohledů daných přístupů v řešení, kter[á] jsou ale individuální a každá osoba si je může zhodnotit jiným způsobem.“ (s. 58). Má tedy čtenář nakonec usoudit, že žádná univerzální etická reflexe není možná? Není uvedené tvrzení více či méně projevem etického relativismu? A je etický relativismus pozicí, kterou jste chtěla ve své práci zastávat?

Práci navrhuji hodnotit jako *výbornou až velmi dobrou*, konečné hodnocení bude záviset na tom, jak autorka svou práci obhájí.

9. 5. 2023